

**Ενότητα. Μεθοδολογικά ζητήματα διδασκαλίας της ξένης λογοτεχνίας από
μετάφραση
Κείμενα για το Ανθολόγιο Νεότερης Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας**

10. Αλεξάνδρα Σαμουήλ, "Σχολιασμός ενός σχολιασμού", εφημ. *Κυριακάτικη Αυγή*, 10 Οκτ. 1999, σ. 33.

Κείμενο

Διαβάζοντας κανείς τον σχολιασμό από τον κ. Δημήτρη Κόκορη (*Αυγή*, 25-7-99) του κειμένου της κ. Πηνελόπης Τζιώκα - Ευαγγέλου (18-7-99), το οποίο σχολίαζε την κριτική της κ. Βενετίας Αποστολίδου (4-4-99) για το *Ανθολόγιο Νεότερης Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας* της Β' Λυκείου, θα μπορούσε να παρατηρήσει τα εξής:

1. Είναι, περίεργο ότι ο κ. Κόκορης, που εμφανίζεται ως ερμηνευτής του πνεύματος της κ. Αποστολίδου, δεν έχει διαβάσει το κείμενό της με την απαιτούμενη προσοχή. Γράφει: "Η κριτική της Βενετίας Αποστολίδου δεν είναι 'εντελώς αρνητική' [όπως παρατηρεί η κ. Τζιώκα - Ευαγγέλου], αλλά εστιάζεται στα κατά τη γνώμη της 'αδύνατα σημεία' του βιβλίου".

Η κριτική της κ. Αποστολίδου δεν εστιάζεται στα αδύνατα σημεία αλλά αποτελείται ολόκληρη από αρνητικά σχόλια για το Ανθολόγιο (ούτε η φράση "αδύνατα σημεία" ούτε η έννοια της εστίασης σ' αυτά υπάρχει στο κείμενο της κ. Αποστολίδου). Ως εκ τούτου είναι εντελώς και καθ' ολοκληρίαν αρνητική. Έχουν γραφεί τα τελευταία είκοσι χρόνια δεκάδες κριτικές για τα ανθολόγια "Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας" της μέσης εκπαίδευσης, κριτικές θετικές και αρνητικές. Ποτέ όμως μια κριτική δεν ήταν τόσο αρνητική όσο της κ. Αποστολίδου, για την οποία το Ανθολόγιο είναι κυριολεκτικά για πέταμα. Είναι τόσο το μέγεθος της αρνητικότητάς της για το Ανθολόγιο αυτό, το οποίο εγκωμίασαν και οι 14 κριτικές που έχουν έως τώρα γραφεί (πιστεύω ότι σωστά ο Λάμπης Καφετάκης - *Αντί*, 6.11.98- το χαρακτήρισε "το σημαντικότερο εγχειρίδιο για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση από συστάσεως νεοελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής"), ώστε ένα από τα δύο θα πρέπει να έχει συμβεί: ή η κ. Αποστολίδου κάνει λάθος ή κάνουν λάθος οι εγκωμιαστές του Ανθολογίου. Και στις δύο περιπτώσεις το λάθος είναι τόσο μεγάλο, ώστε όποιος το διέπραξε θα πρέπει να διέπραξε μια ανόητη πράξη. Και φυσικά ανόητα θα πρέπει να είναι, αν το λάθος είναι των δεύτερων, και τα μέλη της συγγραφικής ομάδας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, που συνέταξαν το Ανθολόγιο (οι Νάσος Βαγενάς, Τάκης Καγιάλης, Λάμπρος Πόλκας, Νίκος Ταρaráς και Γιώργος Φράγκογλου).

Παρ' όλα αυτά ο κ. Κόκορης γράφει: "Επειδή ο κίνδυνος παρανόησης δεν εκλείπει, θα τελειώναμε σημειώνοντας ότι, αν αναγκάζομασταν με μια λέξη να δηλώσουμε αρνητικά ή θετικά διακείμενοι προς το μάθημα και το βιβλίο θα δηλώνουμε: θετικά". Τώρα, πώς ένας που διάκειται θετικά προς το βιβλίο υπερασπίζεται την καθ' ολοκληρίαν απορριπτική κριτική της κ. Αποστολίδου, μία μόνο εξήγηση μπορεί να έχει: ή ότι παρανόησε το βιβλίο ή ότι παρανόησε την κριτική της κ. Αποστολίδου.

2. Γράφει ο κ. Κόκορης: "Ο υποκειμενισμός -για τον οποίο κατηγορεί η κ. Τζιώκα - Ευαγγέλου τη Βενετία Αποστολίδου ενυπάρχει στη ρίζα κάθε κριτικής προσέγγισης. Δεν είναι ούτε κακός ούτε καλός, είναι απλώς αναπόφευκτος".

Όλοι οι υποκειμενισμοί δεν είναι ίδιοι. Ο υποκειμενισμός μπορεί να είναι κακός, μπορεί να είναι λιγότερο κακός, μπορεί να είναι και λιγότερο ή περισσότερο καλός. Λιγότερο καλός είναι όταν είναι άκριτος, όπως στην περίπτωση της κριτικής της κ. Αποστολίδου, η οποία -όπως ομολογεί και ο κ. Κόκορης- χωρίς να έχει διδακτική εμπειρία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και χωρίς να έχει κάνει κάποια έρευνα επί της διδακτικής εφαρμογής του Ανθολογίου, το απορρίπτει ως ακατάλληλο. Περισσότερο καλός είναι όταν στηρίζεται σε κάποια έρευνα ή έστω στην εμπειρία του συγκεκριμένου πεδίου. Η κ. Τζιώκα-Ευαγγέλου έκρινε το Ανθολόγιο με γνώμονα τη διδακτική εφαρμογή του από την ίδια επί ένα σχολικό έτος σε λύκειο της Κατερίνης. Αυτό μπορεί να μην αποτελεί έρευνα, όπως παρατηρεί ο κ. Κόκορης, αποτελεί όμως συγκεκριμένη εμπειρία μέσα στο πλαίσιο της γενικότερης διδακτικής εμπειρίας της κ. Τζιώκα-Ευαγγέλου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Δηλαδή ο υποκειμενισμός της κ. Τζιώκα-Ευαγγέλου είναι καλύτερος από εκείνον της κ. Αποστολίδου.

3. Τελικά φαίνεται ότι η περιγραφή των προσόντων της κ. Αποστολίδου ρίχνει φως στα αίτια της παταγώδους αποτυχίας του Ανθολογίου. Γιατί ο κ. Κόκορης μας πληροφορεί ότι "όπως οφείλουν να γνωρίζουν οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ (από συνέδρια και ποικίλα δημοσιεύματα), η Βενετία Αποστολίδου έχει και συνεισφορά ως προς τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, όντας μέλος ερευνητικής - επιστημονικής ομάδας η οποία ασχολείται με το θέμα" μας πληροφορεί, ακόμη, ότι η κ. Αποστολίδου έχει "βασικές θέσεις" επί του θέματος, μία από τις οποίες "θα μπορούσε να συζητηθεί" (προφανώς ως βάση ενός εθνικού διαλόγου) για την επίλυση του προβλήματος της διδασκαλίας της λογοτεχνίας στη μέση εκπαίδευση.